



УДК 331.56

І.С. МАРЧЕНКО,

старш. наук. співр.

Інституту демографії та соціальних досліджень

ім. М.В. Птухи НАН України

E-mail: iryna.s.marchenko@gmail.com

ДОВГОТРИВАЛЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено основні тенденції розвитку довготривалого безробіття в Україні у 2008–2012 рр. Зроблено висновок про необхідність розробки комплексної програми щодо мінімізації довготривалого безробіття.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, довготривале безробіття, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Рецесійні явища в економіці загострюють наявні структурні невідповідності між попитом та пропозицією на ринку праці, призводячи до зростання безробіття і його тривалості. Водночас тривале перебування у стані безробіття збільшує для безробітних ризики втрати навичок та зменшує їхні шанси на працевлаштування. Починаючи із 2009 р. в Україні також спостерігається зростання періоду незайнятості, що актуалізує проблеми довгострокового безробіття.

Аналіз останніх досліджень. Значний вклад у дослідження проблем довготривалого безробіття внесли такі зарубіжні та українські вчені, як: Даніель Ааронсон (Daniel Aaronson), Кетрін Г. Абрахам (Katherine G. Abraham), Р.І. Капелюшніков, Лоренс Ф. Кац (Lawrence F. Katz) О.В Купець, Е.М. Лібанова, Ю.М. Маршавін, І.Л. Петрова, В.О. Покришук та інші.

Особлива увага питанням зростання довготривалого безробіття, спричиненого рецесійними явищами в світовій економіці у 2008–2013 рр., приділена у доповідях Міжнародної організації праці, роботах М. Естевайо (Marcello Estevão), Е. Тсоунта (E. Tsounta), Г. Акса (G. Acs) та П.Н. Джунанкара (P.N. (Raja) Junankar). Але в Україні питанням розвитку довготривалого безробіття в період економічного спаду не приділено достатньо уваги.

Мета і завдання дослідження. Неоднозначність процесів на українському ринку праці зумовлює необхідність виявлення особливостей безробіття в умовах світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. і подальшої рецесії. Вимагають по-

дальших досліджень також проблеми розробки дієвих механізмів протидії переходу безробіття у хронічну форму.

Виклад основного матеріалу. Існування різних видів безробіття, його багатоаспектність, обумовлюють необхідність вивчення даного явища під різними кутами зору і у площині різних наук — економічних, соціальних та психологічних. Це явище не може бути охарактеризовано як суто негативне для індивіда, суспільства чи економіки — безробіття є об'єктивною реальністю ринку праці. Однак певні види безробіття за їх проявами не можна розглядати як продуктивні. Це стосується циклічного та довготривалого безробіття.

Згідно із методологією Міжнародної організації праці (МОП), довготривалим вважається безробіття, яке триває 12 місяців і більше [1]. На мікрорівні тривале перебування у стані безробіття призводить до ослаблення мотивації до активного пошуку роботи, декваліфікації (втрати професійних вмій та навичок), зниження рівня життя індивіда та його сім'ї, поступової деградації особистості. Це зменшує конкурентоспроможність індивідів на ринку праці та збільшує ризики щодо повної реалізації їх трудового потенціалу.

На рівні суспільства негативні наслідки трансформуються у погіршення якості національного людського капіталу, зростання соціальної нерівності, маргіналізації населення [2, с. 6–7]. Зростання довготривалого безробіття означає для суспільства також збільшення обсягів соціальних трансфертів (виплата допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим тощо) та частки трансакційних витрат.

Через виключно негативні прояви даного виду безробіття, питанням запобігання його настання має бути приділена достатня увага з боку інститутів регулювання ринку праці.

Загострення проблеми довготривалого безробіття в Україні спостерігалось наприкінці 90-х — на поч. 2000-х рр., для яких були характерні найвищі його показники (так, питома вага довготривалого безробіття у 2002 р. становила 53,5%) [3]. Основною причиною цього було нагромадження застійного безробіття під час економічного спаду впродовж 1990-х років.

Протягом 2002–2007 рр. в Україні спостерігалось скорочення показників довготривалого безробіття (як абсолютної чисельності довготривало безробітних, так і їх питомої ваги у загальній чисельності безробітних). Передусім, це пояснюється макроекономічною стабілізацією, загальним пожвавленням на ринку праці, політикою створення нових робочих місць, що сприяло зменшенню загальної чисельності довготривало безробітних.

Остання світова економічно-фінансова криза призвела до зростання довготривалого безробіття в багатьох країнах. Однією із країн, яка зіткнулася зі значним загостренням проблем із довгостроковим безробіттям після 2008 р., є США. Так, частка довготривалого безробіття (безробіття, яке триває 27 та понад тижнів), з 2008 р. по 2012 р. зросла більш, ніж у 2 рази (із 19,6% до 41,1%) [4]. Дослідження американських вчених показали, що такі, на перший погляд, явні причини подібного стану речей, як невідповідність навичок довготривало безробітних та збільшення тривалості виплати допомоги по безробіттю не зробили вагомого внеску до формування значної питомої ваги безробітних, які шукали роботу 27 та понад тижнів [5].

Багато досліджень говорять про те, що довготривале безробіття здатне відтворювати саме себе, однак це явище існувало і в період росту економіки. Натомість значна глибина останньої економічно-фінансової кризи, за якої «збіглися» кризи

кількох видів економічних циклів, і надто повільне відновлення економіки США призвели до зростання термінів пошуку роботи та «втягування» багатьох людей до довготривалого безробіття. Найбільш негативним його проявом є те, що переважна більшість роботодавців відхиляють пошукувачів зі значними перервами у роботі вже на етапі розгляду резюме, тим самим ще більше подовжуючи їх перебування у стані безробіття.

Через різке скорочення вільних робочих місць з одночасним значним вивільненням робочої сили у II-ому півріччі 2008 р., у 2009 р. в Україні зросла питома вага тривало безробітних (3–6 місяців) (рис. 1). Через збереження негативних тенденцій на ринку праці у 2010 р. не спостерігалось інтенсивного виходу цих осіб із стану безробіття та трансформації у зайнятість.

Виходячи із моделі розвитку безробіття, тривале перебування особи у цьому стані, зменшує її конкурентоспроможність на ринку праці. Відповідно, можливі три основні сценарії розвитку ситуації для безробітної особи: працевлаштування чи відкриття власної справи і, відтак, перехід до контингенту зайнятих; зневірення у пошуку роботи та, відповідно, перехід до економічно неактивного населення; збереження безробітного стану довгий час, що призводить до переходу в довготривале безробіття [6, с. 8]. Вплив негативних явищ в економіці на безробіття має відтермінований у часі характер та полягає у збільшенні ймовірності переходу до довготривалого безробіття не тільки нових безробітних, а й тих, хто шукав роботу до настання кризи.

Під час економічного спаду рівень економічної активності населення може знижуватися через зневірення людей знайти роботу. З другого боку, багато людей можуть приєднатися до робочої сили задля компенсації втрати роботи інших членів сім'ї. В українській економіці упродовж 2008–2012 рр. відбувалося підвищення рівнів економічної активності населення. Тобто обсяги виходу на ринок праці були більшими, аніж обсяги переходу до неактивного населення. Це може свідчити про те, що інтенсивного переходу безробітного населення до складу економічно неактивного населення не було. Підтвердженням цього виступає сталість розподілу економічно неактивного населення за такими причинами незайнятості, як «зневірені», «не знають, де і як шукати роботу», «вважають, що немає підходящої роботи», «сподіваються повернутися на попередню роботу». Водночас зросла чисельність економічно неактивного населення, яке зайняте у домогосподарстві або перебуває на утриманні. Однак ця тенденція спостерігалась і в передкризові роки, і спричинена переважно іншими причинами, зокрема підвищенням показників народжуваності.

У 2010 р. спостерігалось переміщення безробітних осіб до груп із більшою тривалістю пошуку роботи, особливо до групи із тривалістю 12 місяців і понад. Тобто кризові явища призвели до «консервації» безробіття.

Таке позитивне, на перший погляд, зрушення, як перерозподіл часток між короткостроковим (до 3 місяців) та довгостроковим безробіттям, спричинене не стільки скороченням масштабів довготривалого безробіття, як посиленням припливу нових безробітних (рис.1).

Після кризових 2008–2009 рр. українська економіка відновлювалася вкрай повільними темпами: так, у 2010 р. індекс фізичного обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП) до попереднього року становив 104,1%, у 2011 р. – 105,2%. У 2012 р. приросту обсягу ВВП майже не було (100,2%), що свідчить про зниження обсягів економічної діяльності підприємств, а отже, і про зменшення кількості вакансій [3].

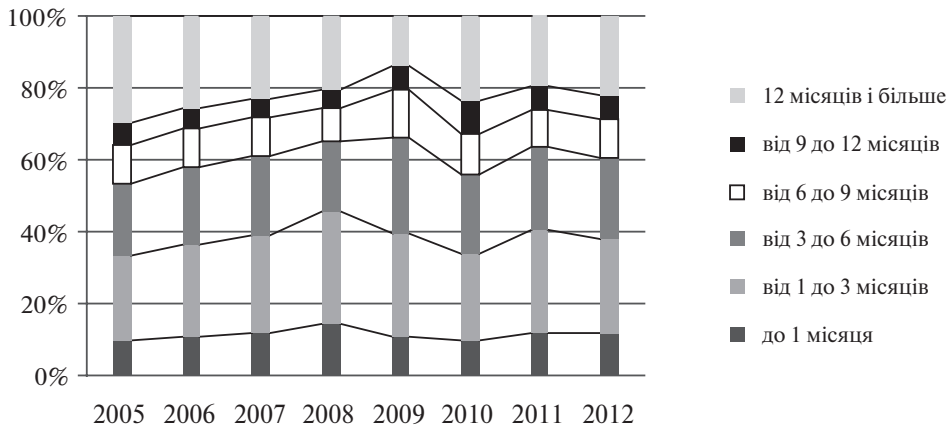


Рис. 1. Безробітні за тривалістю пошуку роботи в Україні за методологією МОП у 2005–2012 рр., %
Джерело: [3].

Таке мляве відновлення економіки призвело у 2011 р. до ще однієї хвилі безробіття, що демонструє зростання чисельності безробітних, які шукали роботу до 6 місяців. А зменшення потреби підприємств у працівниках у 2012 р. призвело до зростання чисельності безробітних, які шукали роботу 12 місяців і більше, що свідчить про продовження тенденції щодо «консервації» їх у статусі безробітних.

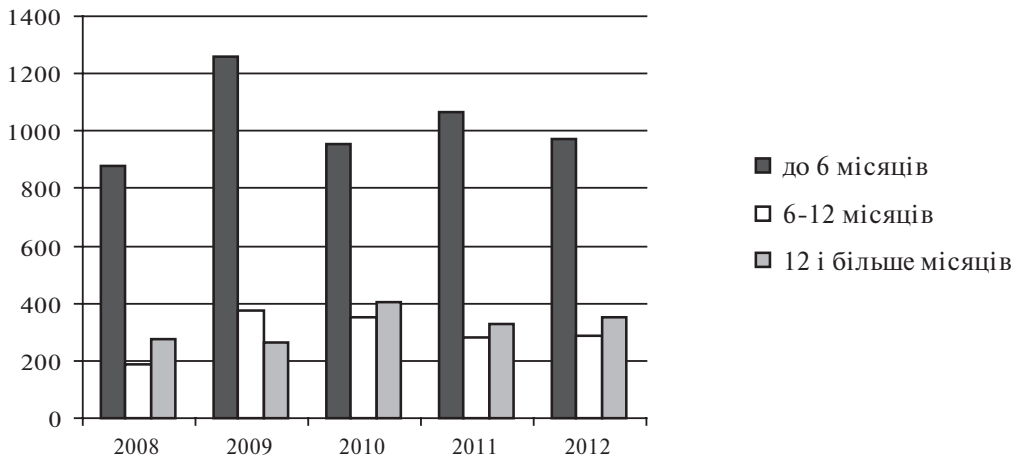


Рис. 2. Безробітні за тривалістю пошуку роботи в Україні за методологією МОП у 2008–2012 рр., тис. осіб
Джерело: [3].

Таблиця 1. Типи безробітних та послуги, що вони потребують

Ступінь ризику щодо довготривалого безробіття	Основні послуги, які вони потребують
Легкі до працевлаштування	Проведення профорієнтації та надання послуг працевлаштування.
Мають незначний ризик довготривалого безробіття чи вимушеної неповної зайнятості	Оцінка навичок та консультивання перед наданням послуг із працевлаштування. Організація короткострокових навчальних програм.
Мають високий ризик довготривалого безробіття чи вимушеної неповної зайнятості	Розробка довгострокового плану розвитку навичок та працевлаштування. Надання систематичних супутніх соціальних послуг.

Джерело: [7, с.10].

Отже, на сьогодні для українського ринку праці характерним є збереження значних обсягів довготривалого безробіття. Хоча у 2011–2012 рр. чисельність довготривалого безробітних була меншою за відповідні показники «пікового» 2010 р., однак вона залишалася помітно вищою за показники докризового періоду. Адже значна кількість осіб, які втратили роботу у 2008–2009 рр. та у 2011 р., неминуче перемістилися чи переміщуються у групи із більшою тривалістю безробіття, тим самим зменшуючи шанси знайти роботу.

Звичайно, стабільний та інтенсивний економічний розвиток є найефективнішим шляхом для появи нових робочих місць і відповідного зменшення безробіття, однак він не гарантує те, що нові робочі місця будуть заповнені довготривалого безробітними. Тому для усунення негативних наслідків для сімей безробітних, недопущення переходу безробіття до довготривалого стану та повернення довготривалого безробітних до складу зайнятого населення мають бути застосовані специфічні заходи політики. Основними заходами політики щодо довготривалого безробіття мають бути не стільки мінімізація негативних наслідків довготривалого безробіття, скільки заходи щодо недопущення переходу безробіття у довготривалу форму.

У міжнародній практиці залежно від рівня конкурентоспроможності (тобто від того рівня конкурентоспроможності, за якого відбувся перехід до стану безробіття) виділяють три основні типи безробітних (табл. 1). При цьому: що вищий ризик довготривалого безробіття для індивіда, то більш індивідуалізовані та широкі пакети послуг необхідно йому надати для успішного працевлаштування.

До першого типу і найпростішої категорії безробітних можна віднести легких до працевлаштування, передусім тих, хто вже має необхідні навички і досвід роботи для того, щоб відносно легко знайти нове місце. В основному, це кваліфіковані робітники та професіонали зі спеціальністю, на яку є високий попит. Якщо навички пошукувача користуються попитом на ринку праці, для знаходження нового робочого місця буде достатньо простої підготовки резюме та орієнтації щодо пошуку робочого місця. У деяких країнах такі безробітні стають користувачами послуг за принципом «самообслуговування». Вони отримують самостійний доступ до баз даних вакансій та інших інформаційних ресурсів, потребуючи допомоги лише в разі необхідності.

Другий тип безробітних підпадає під невеликий ризик довготривалого безробіття чи вимушеної неповної зайнятості без отримання послуг більш індивідуального рівня. Наприклад, це можуть бути випускники вищих чи середніх спеціальних закладів

освіти. Робота із цією цільовою групою повинна бути сконцентрована на пошуку роботи у сфері, де вони раніше не працювали, але мають відповідні для цього навички (які можуть бути або одразу використані на робочому місці, або потребують незначного тренінгу на самому робочому місці). Для цієї категорії безробітних можуть бути достатніми такі послуги, як консультація з працевлаштування, направлення на короткострокові навчальні програми, розробка індивідуального плану пошуку роботи тощо.

Найскладніший для працевлаштування третій тип безробітних, бо вони потребують широкого спектра послуг для підготовки до роботи. Найімовірніші категорії – пошукувачі роботи старшого віку з застарілими професійними навичками; пошукувачі із соціальними проблемами, що заважають працевлаштуванню (наприклад, алкоголізм); пошукувачі із обмеженими можливостями; самотні батьки, які потребують інтегрованих соціальних послуг (наприклад, доступу до мережі дитячих дошкільних закладів); пошукувачі, невигідне становище яких пов'язано із культурними або лінгвістичними бар'єрами (мігранти). Робота з такими пошукувачами, звісно, потребує значно більших ресурсів, необхідно детально ознайомитися з індивідуальними особливостями кожного клієнта, допомогти правильно дібрати унікальну комбінацію послуг і розробити подальшу стратегію працевлаштування та збереження зайнятості.

Виявлення осіб із ризиком довготривалого безробіття на перших етапах пошуку роботи та запровадження до них індивідуально розроблених інтенсивних заходів реінтеграції до ринку праці сприятиме позитивному результату. Однак постає питання щодо розробки критеріїв такого відбору: у разі застосування невідповідного набору критеріїв, може бути сформована або надто широка, або надто вузька група осіб, до яких застосовуватимуться заходи державної політики підвищеної інтенсивності. У першому випадку це означатиме витрату державних та суспільних коштів, у другому – неохоплення контингентів осіб, які перейдуть до груп із більшою тривалістю безробіття. В обох випадках ефективність інтенсивних заходів буде низькою.

У реаліях українського ринку праці розробка таких критеріїв ускладнюється через відсутність повної та достовірної інформації щодо вакансій, неузгодженість між класифікатором професій, освітніми стандартами та запитами роботодавців. Особливо це стосується оцінювання ступеня відповідності наявного професійно-кваліфікаційного рівня пошукувачів вимогам вільних робочих місць. Тому на початкових етапах доцільно виявляти безробітних із соціально-психологічними проблемами, які істотною мірою заважатимуть працевлаштуванню та продукуватимуть довготривале перебування у стані безробіття. Це, насамперед, особи, які мають низьку мотивацію до праці та проблеми із соціальною адаптацією.

Як основний критерій виявлення потенційних довготривало безробітних слід застосовувати час, по закінченню якого перебування в стані безробіття несе ризики негативних наслідків, і шанси безробітного бути працевлаштованим стрімко знижуються. Вважається, що найбільш безпечним періодом перебування у статусі безробітного є період до 14 тижнів (3,5 місяця). Період перебування у стані безробіття від 15 до 26 тижнів є критичним, рівень конкурентоспроможності на ринку праці, рівень життя та соціальне самопочуття на даному етапі починає знижуватися дуже швидкими темпами. Саме в цей період безробітні потребують якомога інтенсивніших заходів задля їх реінтеграції до зайнятості, насамперед, націлених на підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня та розвиток «гнучких» комунікативних компетенцій.

Окрім заходів щодо недопущення переходу безробітного до стану довготривалого безробіття, уваги також потребує розробка реінтеграційних заходів для вже існуючих довготривало безробітних.

За дослідженнями Акса [5], навчальні програми можуть бути досить корисними для безробітних із низьким рівнем освіти та малим досвідом роботи. Задля того, аби навчальні програми були ефективними, вони мають бути орієнтовані на потреби місцевих роботодавців. Також ефективним є залучення безробітних до громадських робіт, які створюють своєрідну перерву у стані безробіття і допомагають безробітним відновити старі навички та здобути нові.

Для того, аби не дати зростати довготривалому безробіттю, політика має бути спрямована на утримання працівників на їхніх робочих місцях та на швидке знаходження новими безробітними робочих місць. Так, програми компенсації по частковому безробіттю стимулюють роботодавців скорочувати робочий час, на противагу скороченню працівників, що дає змогу працівникам уникнути безробіття та не втратити зв'язок із робочим середовищем[5].

Одним із варіантів активної політики для зменшення обсягів довготривалого безробіття є використання досвіду Австралії щодо субсидювання роботодавців у разі додаткового працевлаштування ними осіб, які перебувають у стані довготривалого безробіття [6, с.71].

В Україні немає спеціальної програми щодо мінімізації довготривалого безробіття. В рамках Єдиної технології надання соціальних послуг центрами зайнятості (ЄТНаСП), яку впровадила Державна служба зайнятості, передбачається створення сектору запобігання соціальним ризикам для надання інформації клієнтам, які належать до соціально-вразливих верств населення (в тому числі, і для довготривало безробітних) [8]. Також за ЄТНаСП для всіх клієнтів центру зайнятості передбачено надання індивідуальних Рекомендацій щодо сприяння працевлаштуванню клієнта. На перших етапах безробіття вони містять лише загальні заходи щодо працевлаштування особи. Більш індивідуальний план на перших етапах розробляють лише для однієї соціально вразливої категорії безробітних – осіб з інвалідністю. Також ретельно розроблені рекомендації щодо роботи із молоддю. Однак залишаються відкритими питання щодо ефективного запобігання довготривалому безробіттю на початкових етапах перебування у стані безробіття серед інших соціально вразливих верств населення.

Лише на етапі переходу безробітного до довготривалого стану (перебування на обліку протягом 3–6 місяців) питання ефективності заходів щодо сприяння працевлаштуванню розглядають на засіданні спеціально призначеної комісії центру зайнятості. Дана комісія визначає, який набір засобів та методів активного сприяння працевлаштування безробітних має використовуватися в кожному конкретному випадку (професійна орієнтація, професійне навчання, залучення безробітних до участі у семінарах з техніки пошуку роботи, до тимчасової зайнятості) [9, с. 194].

Важливим аспектом державної політики щодо довготривалого безробіття має бути недопущення підвищення ризиків бідності серед домогосподарств із довготривало безробітними. Законодавством України затверджено максимальну тривалість виплати допомоги по безробіттю, яка не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років з дня призначення допомоги по безробіттю [10]. Таким чином, якщо безробітна особа є офіційно зареєстрованою у Державній службі зайнятості та перебуває на обліку понад 12 місяців, то їй, фактично, припиняється виплата допомоги держави

по безробіттю, що має бути й стимулом для активного пошуку роботи. З другого боку, з такою самою метою законодавством передбачено її зменшення протягом року: із 100% до 70%. За дослідженнями американських вчених, збільшення термінів виплат допомоги по безробіттю істотно не впливає на тривалість перебування у стані безробіття [5]. Натомість, продовження терміну виплат (із поступовим зменшенням їх суми) сприятиме підтримці активного пошуку безробітними робочого місця та зменшуватиме ризики бідності для їхніх сімей.

Тому ефективна мінімізація довготривалого безробіття в Україні потребує розробки комплексної програми заходів політики зайнятості з урахуванням міжнародного досвіду. В основу такої програми доцільно покласти принцип раннього виявлення безробітних із високим ризиком перебування у стані безробіття та принцип «критичного терміну у 3,5 місяці».

Висновки. Ефективне розв'язання проблеми довготривалого безробіття в Україні потребує не лише комплексного використання заходів активної політики на ринку праці, спрямованих на недопущення переходу до стану довготривалого безробіття, інтенсивну реінтеграцію вже існуючого контингенту довготривало безробітних, а також проведення макроекономічної політики щодо стимулювання сукупного попиту як передумови збільшення потреби підприємств у робочій силі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Key Indicator of the Labour Market [Electronic resource]. – Mode of access: <http://kilm.ilo.org/KILMnet/>. – Last access: 2013. – Title from the screen.
2. *Купець О.В.* Довготривале безробіття в Україні: методологія оцінки та регулювання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.07 / О.В. Купець ; НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж. – К., 2008. – 20 с.
3. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Останній доступ: 2013. – Назва з екрану.
4. Table A-12. Unemployed persons by duration of unemployment [Electronic resource] // Bureau of Labor Statistics of the U.S. Department of Labor. Mode of access: <http://www.bls.gov/news.release/empsit.t12.htm>. – 354963 – Last access: 2013. – Title from the screen.
5. *Acs G.* Assessing the Factors Underlying Long-Term Unemployment during and after the Great Recession [Electronic resource] // The Urban Institute. – Mode of access: <http://www.urban.org/uploadedpdf/41-2886-assessing-the-factors.pdf>. – Last access: 2013. – Title from the screen.
6. *Junankar P.N.* (Raja). The Global Economic Crisis: Long-Term Unemployment in the OECD [Electronic resource] // Discussion Paper No. 6057. – Bonn: IZA. – October 2011 – 86 p. – Mode of access: <http://ftp.iza.org/dp6057.pdf> – Last access: 2013. – Title from the screen.
7. *Mazza J.* Labor Intermediation Services: A Review for Latin America and Caribbean Countries [Electronic resource] // Labor Markets Policy Briefs Series. Inter-American Development Bank, Jul, 2002. – 41p. – Mode of access: <http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=354963> – Last access: 2013. – Title from the screen.
8. Офіційний веб-портал Державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>. – Останній доступ: 2013. – Назва з екрану.
9. Єдина технологія надання соціальних послуг центрами зайнятості України (удосконалена). Науково-дослідна робота [Електронний ресурс]. // Ю.М. Маршавін та ін. – К.: 2010. – 482 с. Режим доступу: <http://ipk-dszu.kiev.ua/etc.php>. – Останній доступ: 2013. – Назва з екрану.
10. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 307 від 20.11.2000 «Про затвердження Порядку надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0915-00>. – Останній доступ: 2013. – Назва з екрану.

І.С. Марченко

ДОЛГОСРОЧНАЯ БЕЗРАБОТИЦА В УКРАИНЕ

В статье отражены основные тенденции развития долгосрочной безработицы в Украине в 2008–2012 гг. Одним из вызовов для украинского рынка труда, спровоцированным мировым финансово-экономическим кризисом, является рост долгосрочной безработицы.

Особенно остро вопрос долгосрочной безработицы встал перед экономикой Украины в конце 1990-х – нач. 2000-х гг., когда произошла эскалация данного явления вследствие накопления застойной безработицы во время экономического спада в середине 1990-х годов. Макроэкономическая стабилизация, общее оживление рынка труда, политика создания новых рабочих мест привели к ощутимому снижению численности долговременно безработных на протяжении 2002–2007 гг. Однако кризисные явления в экономике привели к прекращению данной положительной тенденции.

На сегодня для украинского рынка труда характерно сохранение значительных объемов долгосрочной безработицы. Хотя в 2011–2012 гг. численность длительно безработных была меньше соответствующих показателей «пикового» 2010 г., однако она оставалась заметно выше показателей докризисного периода. Слабое восстановление экономики стало основной причиной того, что значительное количество лиц, которые потеряли работу в 2008–2009 гг. и в 2011 г., неизбежно переместилось или перемещается в группы с большей продолжительностью безработицы, тем самым теряя шансы найти работу.

На микроуровне длительное пребывание индивида в состоянии безработицы уменьшает конкурентоспособность индивидов на рынке труда и осложняет реализацию их трудового потенциала. На уровне общества это трансформируется в ухудшение качества национального человеческого капитала, увеличение социального неравенства, маргинализацию населения, рост объемов социальных трансфертов и увеличение транзакционных затрат.

Основными мерами минимизации негативных последствий долговременной безработицы должны быть меры по недопущению перехода безработного в группу долгосрочно безработных. В международной практике, в зависимости от исходного уровня конкурентоспособности безработного, оценивают риск длительной безработицы, и в соответствии с ним применяют различные наборы услуг по трудоустройству.

Ввиду того, что в реалиях украинского рынка труда на данный момент отсутствует полная и достоверная информация по открытым вакансиям, а также существует проблема согласования классификатора профессий, образовательных стандартов и формируемых работодателями квалификационных характеристик, очень усложняется разработка критериев выявления потенциальных длительно безработных на начальных этапах пребывания в состоянии незанятости. Поэтому в качестве основного критерия выявления потенциальных длительно безработных предлагается применять время, по истечении которого пребывание в состоянии безработицы фактически несет больше негативных последствий, нежели положительных. Согласно международным исследованиям, это граница в 14 недель пребывания в состоянии безработицы.

Кроме мероприятий по недопущению перехода безработного в состояние длительной безработицы, внимания также требует разработка реинтеграционных мер для уже существующих длительно безработных.

Ключевые слова: рынок труда, безработица, долгосрочная безработица, конкурентоспособность.

I.S. Marchenko

LONG-TERM UNEMPLOYMENT IN UKRAINE

The paper describes the main trends in long-term unemployment in Ukraine during 2008–2012. The global financial and economic crisis challenges Ukrainian labor market by increasing the long-term unemployment.

The acute long-term unemployment issues arose in the Ukrainian economy in the late 90s – early 2000s, when the widespread long-term unemployment has been accumulated during the economic recession in the mid-90s.

Macroeconomic stabilization, the overall recovery of the labor market and the new job creation policy have led to a noticeable decrease in the number of the long-term unemployed over 2002–2007. However, crisis phenomena in the economy have led to the termination of this positive trend.

Nowadays, the Ukrainian labor market is characterized by the persistence of significant amounts of long-term unemployment. Although in 2011–2012 the number of long-term unemployed was lower than in the «peak» 2010, it remained significantly higher than in pre-crisis period. Weak economic recovery was the reason why a significant number of people, who lost their jobs in 2008–2009 and in 2011, inevitably shifted or will shift in groups with longer unemployment, thus losing the chance to find a job.

At the micro level, the individual long-term unemployment reduces the competitiveness of individuals in the labor market and eliminates the realization of their labor potential. At the level of society such kind of processes are transformed into the national human capital quality deterioration, increased social inequality, marginalization of the population, the growth of the social transfers and increased share of transaction costs.

The main activities to minimize the negative effects of long-term unemployment should be aimed at preventing the transition of the unemployed to the long-term unemployed group. In the international practice, the risk of long-term unemployment is estimated depending on the initial level of unemployed person's competitiveness. According to the estimated risk the various sets of employment services are provided for the jobseekers.

There is no complete and reliable information about open vacancies in the national labor market and there is a significant mismatch between the national profession classification, educational standards and job qualifications formed by employers. In view of these facts it is very difficult to develop criteria for the identification of potential long-term unemployed in the initial stages of the unemployment. Therefore, the time after which being unemployed has more negative effects than positive is proposed as the main criterion for identification of potential long-term unemployed. According to international studies, this is the boundary after 14 weeks of unemployment.

In addition to measures of preventing the transition to the long-term unemployment, attention should also be paid to the development of the reintegration measures for the existing long-term unemployed.

Key words: *labor market, unemployment, long-term unemployment, competitiveness.*